

- б) пути воздействия балтийских языков на славянские;
- в) сфера употребления заимствованных слов;
- г) географическое расположение балтийских и славянских народов.

4. Балтизмы в славянских языках отражают преимущественно исконно-балтийскую культуру, о чем свидетельствует исконно-балтийское происхождение большинства заимствованных слов.

TEMATINĖS BALTIZMŲ YPATYBĖS SLAVŲ KALBOSE

Reziumė

Šiame straipsnyje aptariamos baltiškų skolinių slavų kalbose tematinės ypatybės ir aiškinamos priežastys, lėmusios šių ypatybių formavimąsi. Priešingai tradicinei nuomonei, universalialia (ir beveik vienintele) priežastimi laikančiai nevienodą santykiaujančių tautų kultūrinį lygį, nurodomos kelios kitos priežastys, paveikusios baltizmų slavų kalbose tematiką:

- a) politinės, socialinės ir ekonominės baltų ir slavų tautų gyvenimo sąlygos;
- b) keliai, kuriais plito baltų kalbų įtaka slavų kalboms;
- c) skolinių vartojimo sfera;
- d) baltų ir slavų tautų geografinis išsidėstymas.

Atkreipiamas dėmesys į tai, kad slavų kalbos skolinosi žodžius, atspindinčius beveik vien tik baltišką kultūrą: didžioji baltizmų dalis — grynai baltiški žodžiai, o į baltus per germanų ar slavų kalbas pateko daug sąvokų, atspindinčių romaniškosios arba arabiškosios kultūros elementus.

SMULKMENOS

XVI

A. Jakulis ir J. Kazlauskas teigia, kad veiksmažodžių būsimąjo laiko I. pl. galūnė *-sime*, pvz., *dūosime*, yra fonetiškai išriedėjusi iš *-sme* dėl priebalsių, ypač *s*, suminkštėjimo prieš priešakinės eilės balsį *e* ir paties to balsio nukritimo, žr. A. Jakulis, *Baltistica*, II (1), 1966, 63 tt., J. Kazlauskas, *Lietuvių kalbos istorinė gramatika*, Vilnius, 1968, 369. Betgi, taip aiškinant, išleidžiamas iš akių faktas, jog žemaičiai turi ne galūnę *-sme*, bet *-sma* (suminkštėjimas neįmanomas!), be to, didelėje jų ploto dalyje (vakaruose, viduryje ir šiaurėje) netgi prieš *e* daugelis priebalsių, tarp kurių ir *s*, *m*, iki šių dienų išliko nesuminkštėję (taigi, ir *-sme* netūtų virtusi *-sim!*), tačiau galūnė *-sim* turima ir žemaičių tarmėje, neišskiriant nė nurodytos jų ploto dalies.